



مروری بر آخرین تغییرات

نظام آموزش فنی و حرفہ ای

کشور آلمان - سال ۲۰۲۰



سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور

ITC

مرکز ترمیم مهری
دانش فنی و حرفه‌ای



مروری بر آخرین تغییرات
نظام آموزش فنی و حرفه‌ای
کشور آلمان – سال ۲۰۲۰

منبع: CEDEFOP

مرکز توسعه آموزش‌های حرفه‌ای اروپا

۱۳۹۹

کلیه حقوق این اثر متعلق به مرکز تربیت مربی و پژوهش‌های فنی و حرفه‌ای می باشد.

آموزش های فنی و حرفه ای (VET) در آلمان

آموزش فنی و حرفه ای در آلمان براساس همکاری نزدیک بین دولت، شرکت ها و شرکای اجتماعی صورت می گیرد. وزارت فدرال آموزش و پرورش^۱ آلمان مسئول امور سیاست گذاری عمومی در زمینه آموزش های فنی و حرفه ای آلمان است و نقش هماهنگ کننده بین تمام مشاغل آموزشی را بعهده دارد. وزارت فدرال آموزش و پرورش آلمان با موسسه فدرال آموزش های فنی و حرفه ای^۲ ارتباط و همکاری تنگاتنگی دارد. موسسه فدرال آموزش های فنی و حرفه ای وظیفه انجام تحقیق، مدیریت فرآیند تهیه و تنظیم ضوابط و مقررات آموزشی و نقش مهمی در ارائه مشاوره در زمینه سیاست های آموزش های فنی و حرفه ای را بعهده دارد. ایالت ها مسئول آموزش های فنی و حرفه ای در بخش مدارس هستند. کمک شرکای اجتماعی در تمام سطوح مختلف بسیار حائز اهمیت است.

آموزش فنی و حرفه ای در متوسطه دوم (یا دبیرستان)^۳

برنامه کارآموزی (سیتم دوگانه) ستون اصلی آموزش های فنی و حرفه ای در سطح متوسطه دوم است و عمدتاً در سطح چهار چارچوب صلاحیت های اروپا^۴ (حدود ۵۰ برنامه در سطح ۳ چارچوب صلاحیت های اروپا) ارائه می شود و تقریباً ۳۳۰ شغل در بخش های مختلف اقتصادی را پوشش می دهد. این برنامه ها معمولاً ۳ سال (برای برنامه های سطح ۳ چارچوب صلاحیت های اروپا ۲ سال) طول می کشد که در دو محل آموزشی یعنی در شرکت و در مدارس حرفه ای ("آموزش مبتنی بر کار" تقریباً ۷۵٪ آموزش ها را تشکیل می دهد) صورت می گیرد. در زمینه قرارداد کارآموزی شرایط و الزامات خاصی وجود ندارد اما باید بین فراگیر و شرکت مربوطه یک قرارداد بسته شود. موسسات و بنگاه های آزاد اقتصادی هزینه آموزش هایی که در شرکت صورت می گیرد را تقبل می کند و به فراگیران حقوق می دهد و آن عده ای که در آزمون نهایی برگزار شده توسط اتاق های بازرگانی و اصناف قبول می شوند بعنوان نیروی متخصص ماهر باصلاحیت شناخته می شوند.

موازی با برنامه های کارآموزی، برنامه های آموزش فنی و حرفه ای (متوسطه دوم) در مدارس فنی و حرفه ای در سطوح ۲ تا ۴ چارچوب صلاحیت های اروپا ارائه می شود: این برنامه ها عبارتند از:

^۱) BMBF.

^۲) BIBB.

^۳) Upper Secondary.

^۴) EQF = European Qualifications Framework.

- برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در سطح مدرسه مدت ۱ تا ۳ سال است که منتهی به کسب یک صلاحیت برای مثال در بخش بهداشت و درمان- پرستاری می‌شود. حداقل شرط ورود به این برنامه داشتن گواهینامه مقطع راهنمایی (یا متوسطه اول سه ساله)^۵ است.

- برنامه‌های آموزش عمومی با گرایش فنی و حرفه‌ای که مدت آن ۲ تا ۳ سال است که منتهی به کسب صلاحیت ورود به آموزش عالی عمومی می‌شود. حداقل شرط ورود به این برنامه داشتن مدرک پایان مقطع راهنمایی (یا متوسطه اول چهارساله) است.

جوانانی که مشکل یادگیری دارند، معلول هستند و یا در زبان آلمانی مشکل دارند این امکان را دارند که به برنامه‌های دیگر منتقل شوند مثلاً به دوره آموزشی پایه (اصطلاحاً به آن آموزش پیش- فنی و حرفه‌ای^۶ گفته می‌شود) (که منتهی به کسب گواهینامه مقطع راهنمایی یا متوسطه اول ۳ ساله می‌شود) یا می‌توانند به برنامه مقدماتی آموزش فنی و حرفه‌ای (یکساله) وارد شوند.

در سطح کالج یا فوق دیپلم^۷ برنامه‌های تخصصی در سطوح ۴ تا ۵ (از چارچوب صلاحیت‌های اروپا) که ۱ تا ۳ سال طول می‌کشد ارائه می‌شود. مدارک لازم برای این برنامه‌ها، "گواهینامه پایان مقطع راهنمایی یا متوسطه اول"^۸ یا "گواهینامه آموزش فنی و حرفه‌ای پایه"^۹ است که منتهی به کسب صلاحیت برای ورود به دانشگاه یا بازار کار می‌شود.

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مقطع سوم پس از متوسطه/دانشگاه

در مقطع دانشگاه، افراد با صلاحیت‌ها و مدارک حرفه‌ای می‌توانند صلاحیت‌های حرفه‌ای پیشرفته در سطوح ۵ تا ۷ از چارچوب صلاحیت‌های اروپا را کسب کنند و این گروه در جذابیت مسیر آموزش فنی و حرفه‌ای سهم بسزایی دارند.

(^۵) لازم به ذکر است که دوره متوسطه اول در آلمان یک دوره ۳ ساله دارد که به آن lower secondary گفته می‌شود و یک دوره چهار ساله دارد که به آن intermediate گفته می‌شود.

^۶) prevocational
^۷) Post Secondary.
^۸) Intermediate
^۹) Initial VET (IVET)



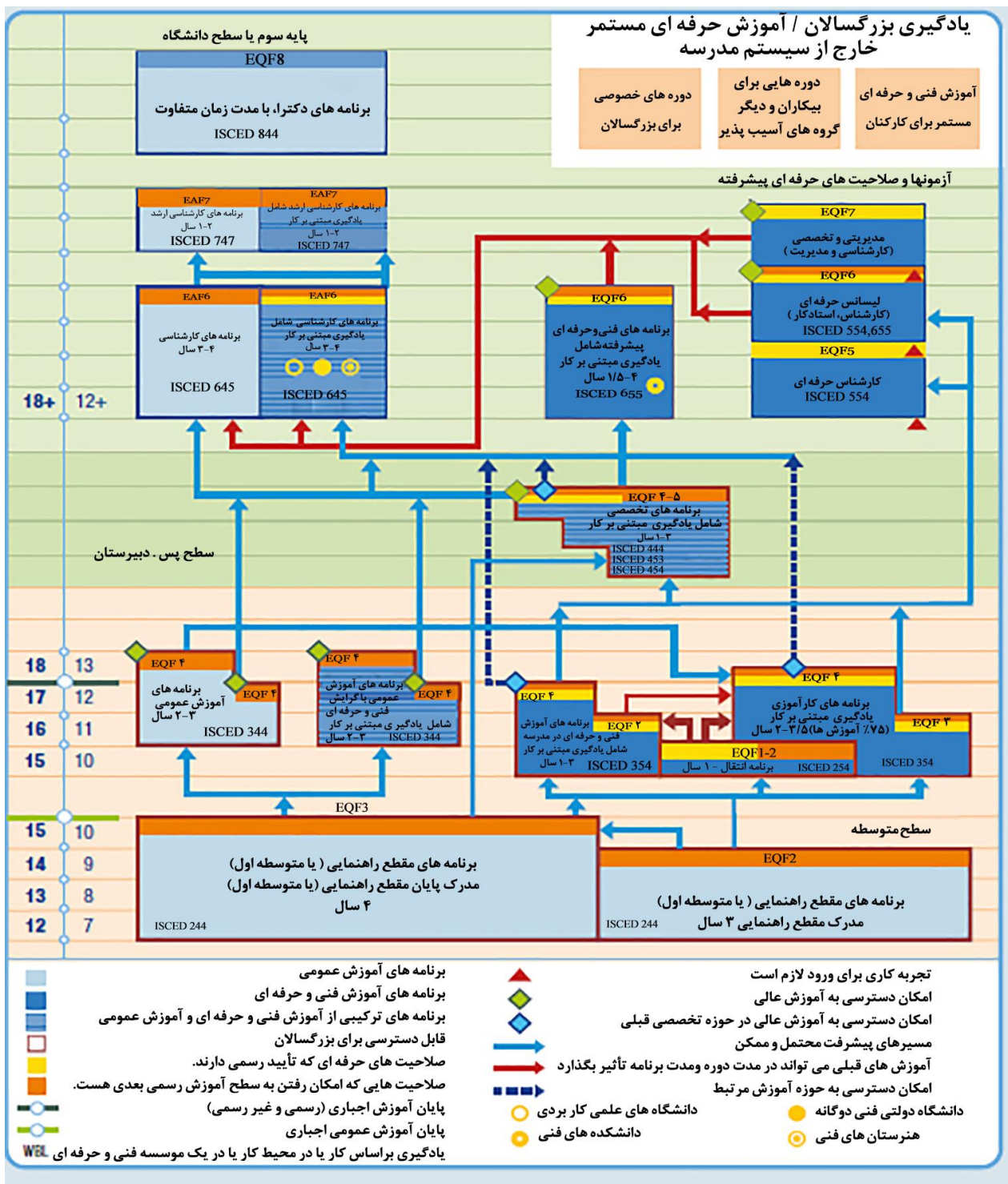
آن دسته از افرادی که صلاحیت سطح ۶ را کسب می‌کنند (لیسانس حرفه‌ای) فارغ‌التحصیلانی هستند که اجازه دارند یک حرفه را بطور مستقل انجام دهند، کارآموز استخدام کنند یا آموزش دهند و در برنامه‌های کارشناسی دانشگاه در رشته مربوطه ثبت نام کنند. فارغ‌التحصیلان لیسانس حرفه‌ای می‌توانند در سطح ۷ (فوق لیسانس حرفه‌ای) چارچوب صلاحیت‌های اروپا ادامه تحصیل دهند. با کسب این صلاحیت‌ها فرد می‌تواند در سمت‌های مدیریت میانی و ارشد شرکت‌ها مشغول به کار شود. دوره‌های آمادگی توسط اتاق‌های بازرگانی و اصناف یا مراکز/مدارس ارائه می‌شود. جهت کسب توانایی در ارزیابی یک حرفه به طور کلی نیاز به چندین سال تمرین در حرفه مربوطه هست. برنامه‌های حرفه‌ای پیشرفته در سطح ۶ چارچوب ارائه می‌شود که یک و نیم تا چهار سال به طول می‌انجامد. شرایط ورودی شامل صلاحیت حرفه‌ای خاص و تجربه کاری است. این برنامه‌ها منجر به صلاحیت حرفه‌ای پیشرفته (مانند تکنسین، مربی، یا آموزگار) می‌شوند و دسترسی به تحصیل در رشته مربوطه در دانشگاه را امکان‌پذیر می‌کنند.

برنامه‌های آموزشی دوگانه در سطح ۶ تا ۷ توسط مؤسسات مختلف آموزش عالی ارائه می‌شوند. این برنامه‌ها ترکیبی از آموزش‌های عملی حرفه‌ای و آکادمیک یا نظری است که آموزش‌های عملی درون شرکت‌ها نقش مهمی در آن (سهم حداقل ۴۰ تا ۵۰٪) دارد. برخی از این برنامه‌ها منجر به کسب دو گواهینامه (صلاحیت حرفه‌ای و کسب مدرک کارشناسی یا کارشناسی ارشد) می‌شوند. بنگاه‌های اقتصادی یا شرکت‌ها هزینه‌های آموزش در شرکت را تقبل می‌کنند و مبلغی را براساس قرارداد به فراگیران می‌پردازند.

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مستمر

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مستمر نقش مهمی در بهبود وضعیت اشتغال‌زایی دارد به شرط آنکه با ارتقای مهارت و بازآموزی دانش دیجیتال و زیست‌محیطی افراد همراه باشد. ویژگی عمده این آموزش‌ها این است که طیف گسترده‌ای از ارائه‌دهنده در سطح کشور دارد و مقررات زیادی هم بر آن حاکم نیست. مشوق‌های دولتی زیادی برای افزایش مشارکت در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مستمر وجود دارد.

آموزش حرفه‌ای در نظام آموزش عمومی و مهارتی آلمان



18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

سطح متوسطه

18 17 16 15

سطح متوسطه

15 14 13 12

ویژگی‌های متمایزکننده آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

آموزش فنی و حرفه‌ای آلمان مدل موفق‌تری است که عمدتاً مبتنی بر نظام دوگانه (کارآموزی) است و منجر به صلاحیت‌های حرفه‌ای با کیفیت بالا می‌شود، در بازار کار ارزش دارد. دوره آموزش دوگانه انتقال آرام و راحت از آموزش به کار را ممکن می‌سازد که منجر به کاهش بیکاری جوانان می‌شود: نمونه آن در سال ۲۰۱۹، ۵۰٫۸٪ بیکاری افراد ۱۵ تا ۲۴ ساله کشور آلمان در مقابل ۱۵٫۱٪ بیکار در ۲۷ کشور اتحادیه اروپا. حدود ۵۰٪ از فراگیران دوره متوسطه در یکی از برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای ثبت نام می‌کنند. از این ۵۰٪، هفتاد درصدشان در برنامه کارآموزی (آموزش دوگانه) شرکت می‌کنند. سهم فزاینده‌ای از کارآموزان صلاحیت ورود به دوره‌های آموزشی سطح بعدی (در سال ۲۰۱۷، ۲۹٫۲٪ از کارآموزان آموزش در سطح بعدی را شروع کردند) را دارند. موفقیت نظام کارآموزی آلمان نیز عامل انگیزشی اصلی برای اتحادیه اروپا بود تا آموزش مبتنی بر کار (کارآموزی) را در بقیه کشورهای عضو اجرایی کند.

استانداردهای ملی و مقررات آموزشی (برنامه درسی و آموزشی برای اجرای آموزش در شرکت و مدارس)، کیفیت برنامه‌های آموزش دوگانه (کارآموزی) را تضمین می‌کند. شرکت‌ها مطابق آیین‌نامه‌های آموزشی که توسط چهار ذینفع (دولت‌های فدرال و ایالتی، شرکت‌ها و اتحادیه‌های صنفی) تهیه شده‌اند، آموزش‌های کارآموزی ارائه می‌دهند. این آیین‌نامه باعث انعطاف‌پذیری برنامه‌های آموزش شرکت‌ها در ارتباط با کارآموزان می‌شود. بهبود و بازنگری‌های مداوم و منظم در آیین‌نامه‌های آموزشی، همگام بودن آنها را با تغییرات سریع فناوری و سازمانی تضمین می‌کند.

کمک و مشارکت شرکای اجتماعی در سطوح مختلف دارای اهمیت است. از آنجا که آموزش حرفه‌ای باید پاسخگوی نیاز بازار کار باشد، سازمان‌های کارفرمایی، اتحادیه‌ها و اصناف مختلف تأثیر عمده‌ای بر محتوا و شکل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای پایه و مستمر دارند. در سطح ملی، آنها در هیئت مدیره موسسه فدرال آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نماینده دارند و در کمیته‌های آموزش حرفه‌ای این موسسه شرکت می‌کنند. در سطح منطقه‌ای، اتاق‌های بازرگانی نقش مهمی هم در ارائه آموزش حرفه‌ای و هم سنجش و آزمون مهارت دارند. ابتکار عمل برای به روز رسانی یا تدوین پروفایل‌های جدید شغلی، عمدتاً از طرف شرکای اجتماعی انجام می‌شود.

چالش ها و پاسخ های راهبردی / سیاستی

افزایش جذابیت آموزش فنی و حرفه ای بمنظور تأمین نیروی کار ماهر در آینده :

- ارتقاء مسیرهای آموزش حرفه ای تا سطوح ۶ و ۷ چارچوب صلاحیت های اروپا (آموزش عالی در حوزه فنی و حرفه ای) و تأکید بر همترازی آموزش های فنی و حرفه ای با آموزش های دانشگاهی از طریق طراحی دوره های جدید کارشناسی و کارشناسی ارشد حرفه ای (اصلاح قانون آموزش حرفه ای ۲۰۲۰) و تجدید نظر در قانون "افزایش و ارتقاء کمک مالی به آموزش"^{۱۱}، ابزاری مهم برای تأمین بودجه برای صلاحیت های پیشرفته حرفه ای؛

- ارتقای تعالی در آموزش های فنی و حرفه ای با طرح بودجه^{۱۱} (InnoVET) که از همکاری بسیار خوب بین مراکز و موسسات آموزشی پشتیبانی می کند. هدف انتقال دانش و تحولات جدید (از جمله هوش مصنوعی) از داخل دانشگاه ها و موسسات تحقیقاتی به داخل شرکت ها از طریق آموزش های فنی و حرفه ای است؛

- ارتقاء آموزش ها در مشاغل بهداشت و درمان و پرستاری بعنوان مثال از طریق توسعه صلاحیت ها، لغو شهریه مدارس و ارائه حقوق مناسب برای کارآموزان بیمارستان ها و مراکز پرستاری.

به روزرسانی آموزش های فنی و حرفه ای پایه و مستمر باهدف آماده شدن برای انتقال دانش دیجیتال و زیست محیطی:

- آموزش های فنی و حرفه ای پایه: پروژه جدید^{۱۲} VET۴,۰ در مورد تأثیر دانش دیجیتال بر صلاحیت ها و شایستگی های لازم برای متخصصین ماهر تحقیق می کند. این پروژه شامل پروژه های مختلفی است که به

^{۱۱}) AFBG (upgrading Training Assistance Act)

^{۱۱} طرح بودجه InnoVET یک سیستم دوگانه پودمانی مبتکرانه است مبتنی بر مدل سازی فرایندهای تجاری و شبیه سازی برای آموزش حرفه ای. هدف اصلی این طرح ارتقای آموزش و کار جوانان است. مدل سازی و شبیه سازی فرایندهای تجاری شرکت های حقیقی در برنامه های آموزشی حرفه ای گنجانده شده است. پروژه تحت حمایت مالی اتحادیه اروپا تحت برنامه: Erasmus+ است.

^{۱۲} پروژه VET۴,۰ که در آن به فرآیندهای دیجیتالی شدن، اتوماسیون، و شبکه های جهانی توجه خاص می شود. دیجیتالی شدن، جهانی سازی و کار با اینترنت، بسیاری از شرکت ها را تغییر داده و به چالش کشانده است. به منظور پایدار ماندن آموزش های حرفه ای، باید به این مهم توجه خاص شود.

اجرای تغییرات لازم مثل برنامه تأمین بودجه^{۱۳} "تحول دیجیتال در مراکز شایستگی ها و آموزش حرفه ای داخل شرکت ها" کمک می کند.

- آموزش های فنی و حرفه ای مستمر^{۱۳} : "قانون فرصت های صلاحیت" (۲۰۱۹) برای کارکنانی است که در کار یا شغل شان، تغییرات ساختاری ایجاد شده و بعلاوه برای آن دسته از کارکنانی که بخواهند به آموزش های مهارتی خود ادامه دهند و تمکن مالی نداشته باشند، به این افرائ کمک هزینه مثل (حقوق و پاداش) می دهند تا بتوانند به مشاغل و پست های خالی موجود دست پیدا کنند. "راهبرد ملی مهارت" (۲۰۱۹) به چالش های رشد دیجیتال در دنیای کار پاسخ می دهد، که سبب تغییر صلاحیت ها و پروفایل های شغلی می شود. هدف کلی ایجاد فرهنگی جدید جهت درک و شناخت آموزش های فنی و حرفه ای مستمر به عنوان یک ضرورت مادام العمر و پایدار است.

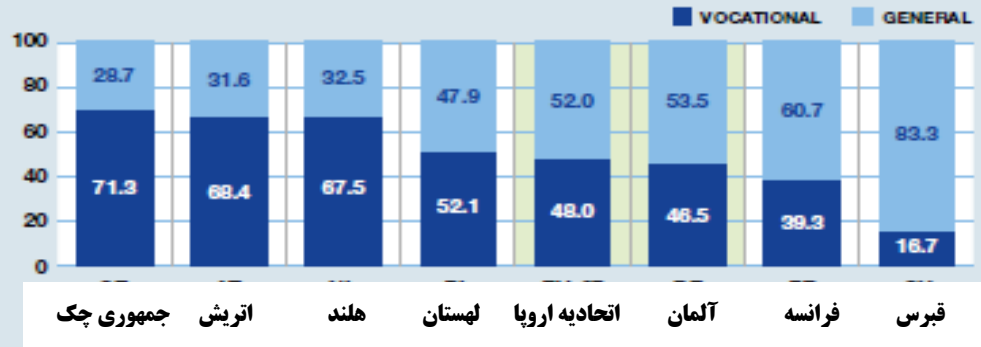
ارائه راهنمایی و مشاوره با هدف کاهش مشکلات انطباق بازار کار و آموزش و نیز پشتیبانی از آموزش های فنی و حرفه ای جامع:

- تعداد صندلی های آموزشی پر نشده، ضمن آنکه نشاندهنده ضرورت لحاظ نمودن تفاوت های مهم منطقه ای، بین رشته ای و شاخه های خاص می باشد، نیاز به هماهنگی بین عرضه و تقاضا را نیز خاطر نشان می کند. آژانس های کاریابی نقش مهمی در هماهنگی شرکت ها (بخصوص شرکت های کوچک و متوسط) با متقاضیان جویای کار از طریق بانک های اطلاعاتی، پوشش ها و اقدامات پشتیبانی دارند.
- ائتلاف آموزش های اولیه و مستمر متضمن این است که نه تنها زمینه حضور همه فراگیران علاقمند در برنامه های آموزش فنی و حرفه ای را فراهم می آورد، بلکه ضمن ارائه آموزش برای مهاجران، پناهندگان و سایر گروه های محروم و آسیب پذیر، پشتیبانی های لازم در طول آموزش را از آنها بعمل آورد تا انتقال آنها به نظام آموزش های فنی و حرفه ای و تکمیل موفقیت آمیز این آموزش ها تسهیل شود.

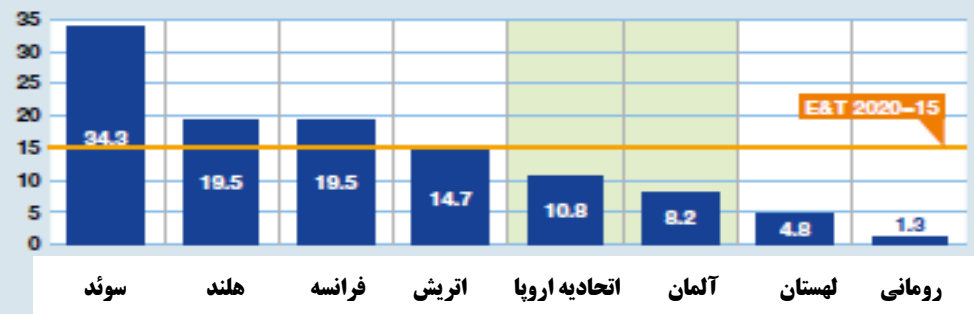
^{۱۳}) CVET = Continuing Vocational Education and Training.

آمار و ارقام آموزش عمومی و فنی و حرفه‌ای / مهارتی

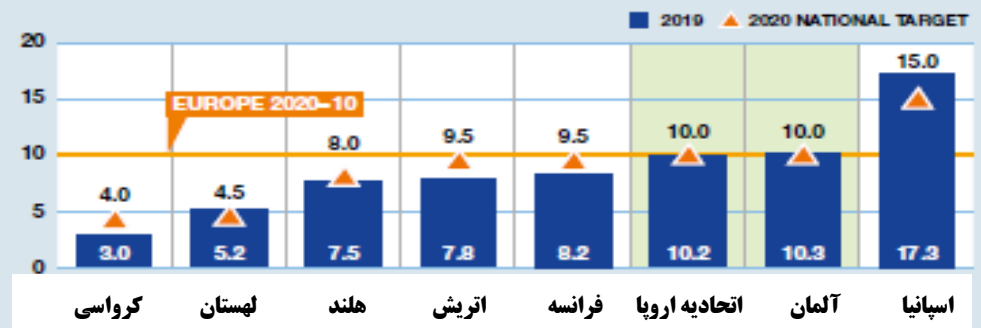
دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم (سطح ۳ ISCED ۲۰۱۱) که در برنامه‌های عمومی و فنی و حرفه‌ای ثبت نام کرده‌اند: درصد کل دانش‌آموزان در مقطع آموزش متوسطه دوم - سال ۲۰۱۸



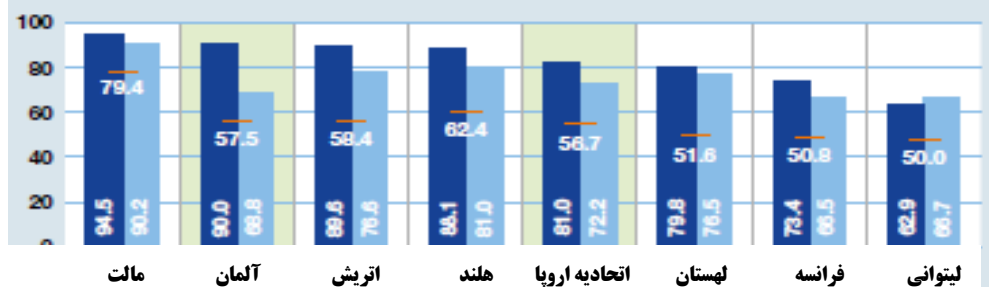
یادگیری مادام‌العمر: درصد جمعیت ۲۵ تا ۶۴ سال شرکت‌کننده در آموزش‌های عمومی و مهارتی در طی ۴ هفته قبل از انجام تحقیق - سال ۲۰۱۹



افرادی که از آموزش عمومی و مهارتی ترک تحصیل کردند: درصد جمعیت ۱۸ تا ۲۴ سال با حداکثر مدرک متوسطه اول آموزش عمومی و همچنین درصد افرادی که در طی ۴ هفته آخر قبل از انجام تحقیق در آموزش‌های تکمیلی عمومی و مهارتی حضور نداشته‌اند - سال ۲۰۱۹



نرخ اشتغال فارغ‌التحصیلان جوان: درصد جمعیت ۲۰ تا ۳۴ سال که در فرآیند آموزش عمومی و مهارتی نیستند - سال ۲۰۱۹



آموزش متوسطه دوم، فوق دیپلم و غیردانشگاهی فنی و حرفه‌ای (سطح ۳ و ۴)
آموزش متوسطه دوم، فوق دیپلم و غیردانشگاهی عمومی (سطح ۳ و ۴)
آموزش پیش دبستانی، ابتدایی و متوسطه اول (سطح ۰ تا ۲)